

Profesor Ewa Dilling-Ostrowska 1934–2012

16 czerwca 2012 r. zmarła prof. dr hab. med. Ewa Dilling-Ostrowska, wieloletni kierownik Kliniki Neurologii Rozwojowej Akademii Medycznej w Gdańsku. Urodzona 11 kwietnia 1934 r. we Lwowie, za którym tęskniła przez całe swoje życie i gdzie spędziła dzieciństwo, w roku 1945 wyjechała z rodzicami i rodzeństwem do Gdańska. Tutaj ukończyła I Liceum Ogólnokształcące w 1951 r. i odbyła studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej, uzyskując dyplom lekarza medycyny w 1957 r. W okresie studiów przez trzy lata była członkiem studenckiego koła naukowego w I Klinice Chirurgii Ogólnej. Ale po ukończeniu studiów zwyciężyło zainteresowanie neurologią i w dniu 1 kwietnia 1957 r. rozpoczęła pracę w Klinice Chorób Nerwowych AM w Gdańsku jako stypendystka Studium Doskonalenia Lekarzy w Warszawie.

W okresie otrzymywania stypendium, 17 września 1960 r., uzyskała specjalizację I stopnia z neurologii, a 7 maja 1964 r. – II stopnia z neurologii dziecięcej. 1 października 1964 r. została zatrudniona na stanowisku asystenta a po roku – starszego asystenta Kliniki Chorób Nerwowych AMG.

11 marca 1965 r. na podstawie pracy doktorskiej pt. „Analiza wrodzonych zaburzeń mowy i próba wyjaśnienia przyczyny ich powstawania” uzyskała stopień naukowy doktora medycyny. Adiunktem Kliniki Chorób Nerwowych została 1 października 1970 r., a 24 kwietnia 1974 r. na podstawie przedstawionej Radzie Wydziału Lekarskiego pracy habilitacyjnej pt. „Symptomatologia zaburzeń afatycznych w zależności od stopnia dojrzałości układu nerwowego” otrzymała stopień naukowy doktora habilitowanego.

Od 1974 r. pełniła funkcję zastępcy kierownika Kliniki Neurologii Rozwojowej. 1 października 1977 r. otrzymała etat docenta i zostało jej powierzono kierownictwo Kliniki Neurologii Rozwojowej. A 17 kwietnia 1998 r. Prezydent RP wręczył Ewie Dilling-Ostrowskiej akt nadania tytułu naukowego profesora.

W 1979 r. odbyła dwutygodniowy staż w Klinice Neuropsychiatrii Dziecięcej w Berlinie-Lichtenbergu, kierowanej przez wybitnego neurologa i neuroradiologa dziecięcego prof. Dagoberta Mullera. W latach 1978–1981 trzykrotnie przebywała w Holandii, wizytując oddziały neurologii dziecięcej i ortopedagogiki rehabilitacyjnej w Amsterdamie, Utrechcie i Nijmegen. Uczestnicząc w konferencjach i zjazdach naukowych, zwiedziła ośrodki neurologii dziecięcej w Pradze, Bratysławie, Budapeszcie i Atenach.

W uznaniu jej prac naukowych nad zaburzeniami mowy u dzieci, w szczególności afatycznymi, przedstawianych w latach 1965–1979 na siedmiu międzynarodowych zjazdach

naukowych, w 1979 r. została powołana na członka-założyciela International Academy for Research in Learning Disabilities z siedzibą w Ann Arbor (USA). W latach późniejszych uczestniczyła w dwóch konferencjach naukowych tej Akademii. W roku 1980 była zaproszona przez prezydenta Akademii, profesora psychologii Uniwersytetu w Ann Arbor, Williama Cruickshanka do Uniwersytetu w Ann Arbor jako wykładowca, jednak – podobnie jak w roku 1968 i 1969, kiedy to ubiegała się o roczny wyjazd na stypendium British Council do Edynburga (aby podjąć studia nad afazją w Klinice Uniwersyteckiej prof. T. T. S. Ingrama, wybitnego afazjologa) – nie otrzymała zgody na wyjazd.

W listopadzie 1981 r., będąc wówczas od 10 lat sekretarzem Komisji Neurologii Rozwojowej i członkiem Komisji Badania Zaburzeń Mowy Komitetu Nauk Neurologicznych PAN, zorganizowała i podjęła funkcję moderatora posiedzenia Okrągłego Stołu na temat „Problemy afazji u dzieci” w ramach konferencji naukowej: „Problemy rehabilitacji w zaburzeniach mowy typu afatycznego”, zorganizowanej przez Zakład Psychologii Defektologicznej i Rehabilitacji Instytutu Psychologii Uniwersytetu

Jagiellońskiego i Komisję Badania Zaburzeń Mowy PAN. W tym samym roku wygłosiła na Uniwersytecie w Nijmegen wykład na temat afazji u dzieci. Od 1974 r. do 1987 r. była trzykrotnie organizatorem i pięciokrotnie współorganizatorem ogólnopolskich konferencji naukowych i XIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, zaś w maju 1995 r. organizatorem II Ogólnopolskiego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Neurologów Dziecięcych. W 1989 r. brała udział w IX konferencji naukowej International Study Group on Special Educational Needs, która odbyła się na Uniwersytecie Gdańskim.

Na początku lat siedemdziesiątych została nawiązana współpraca z Podyplomowym Studium Logopedycznym Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego, która trwała wiele lat. Pani Profesor prowadziła wielokrotnie wykłady dla słuchaczy tego Studium, dwukrotnie (w 1974 r., 1976 r.) była współorganizatorem i członkiem komitetu naukowego I i II Ogólnopolskiej Konferencji na temat zaburzeń mowy, czytania i pisanja, zorganizowanej przez Studium.

W roku 1987 wygłosiła referat na III Światowym Kongresie Dysleksji w Chanii na Krecie. W 1988 r. nawiązała współpracę z ośrodkiem naukowym w Duluth (USA), zajmującym się badaniami nad SSPE (podostre stwardniające zapalenie mózgu). Jej wynikiem było przygotowanie przez nią pracy dotyczącej analizy wszystkich chorych z SSPE, którzy przebywali w klinice gdańskiej w latach 1957–1986. Praca ta została uzupełniona o dane o zachorowalności na SSPE w Stanach Zjednoczonych i przedstawiona przez J.

Woyciechowską i D. Camengę z USA na III Międzynarodowym Kongresie SSPE w 1989 r. w Vellore (Indie).

W 1993 r. została zaproszona przez profesor Uniwersytetu Waseda w Tokio, Yoko Suzuki, zajmującą się zaburzeniami wyższych czynności nerwowych, prezydenta International Conference on Higher Education for Students with Disabilities, do wygłoszenia w sesji neurologicznej wiodącego wykładu na temat dysfunkcji mózgowej. Przy okazji kilkudniowego pobytu w Tokio gościła na oddziale neurologii dziecięcej Kliniki Pediatrycznej Tokyo Women's Medical College, kierowanej przez światowej sławy uczonego profesora Yukio Fukuyamę. Podczas pobytu w tej klinice na zorganizowanej przez Profesora konferencji zaprezentowała problematykę naukową Kliniki Neurologii Rozwojowej AMG oraz dydaktykę przed- i podyplomową w zakresie neurologii i neurologii dziecięcej w naszej Uczelni. Jej pobyt w klinice tokijskiej został odnotowany w książce wydanej w związku z przejściem profesora Fukuyamy na emeryturę. W wydaniu tym na życzenie Profesora napisała obszerną notatkę.

Obok badań nad afazją Profesor Dilling-Ostrowska bardzo wiele miejsca poświęciła bólom głowy u dzieci, a zwłaszcza migrenie dziecięcej. Temat ten u dzieci był wcześniej marginalizowany, a Profesor nadała mu istotny wymiar. Stąd rozwinęła diagnostykę, obserwację i leczenie bólów głowy w Klinice, chętnie włączała się w konferencje naukowe ich dotyczące i przez wiele lat była w Zarządzie Polskiego Towarzystwa Bólów Głowy.

Była członkiem wielu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych. W latach 1977–1990 była przewodniczącą Sekcji Neurologii Rozwojowej Gdańsko-Elbląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, od 1978 r. do 1983 r. wiceprzewodniczącą tej Sekcji przy Zarządzie Głównym. W okresie od 1991 r. do 1995 r. pełniła obowiązki wiceprzewodniczącej Polskiego Towarzystwa Neurologów Dziecięcych.

Od 1971 r. była członkiem Komisji Neurologii Rozwojowej Komitetu Nauk Neurologicznych PAN, w latach 1971–1981 była sekretarzem tej komisji. Od 1977 r. do 1983 r. była członkiem Komisji Badań Zaburzeń i Terapii Mowy, od 1984 r. do 1989 r. – Komisji Neuropsychologii i w latach 1993–1995 – Komisji Układu Nerwowego. W ramach prac Komisji Badań Zaburzeń i Terapii Mowy uczestniczyła w programie naukowym dotyczącym rozwoju i zaburzeń słuchu fonologicznego, którego w wykonaniu uczestniczyli również przedstawiciele Uniwersytetu Gdańskiego.

Od 1992 r. była zastępcą redaktora naczelnego „Neurologii Dziecięcej” i od 1996 r. członkiem kolegium redakcyjnego „Medical Science Monitor”.

Czterokrotnie otrzymała nagrody rektorskie za działalność naukową i dydaktyczną. Ponadto: w 1975 r. Medal za Zasługi dla Gdańska, w 1984 r. Złoty Krzyż Zasługi, w 1995 r. Medal z okazji 50-lecia AMG. W 1996 r. Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Neurologów Dziecięcych przyznał jej Medal im. Profesor Zofii Majewskiej „Za pracę i wielki wkład w rozwój neurologii dziecięcej w Polsce”.

Przytoczone fakty, tytuły, stanowiska, odznaczenia stanowią tylko część dorobku Pani Profesor i nie wyczerpują

listy Jej zasług. Zasług, których było tak wiele, że nie sposób je wszystkie przytoczyć, które wciąż na nowo odkrywamy i doceniać będziemy po czasie. Osiągnęła wszystkie etapy wykształcenia neurologicznego, akademickiego, objęła kierownicze stanowisko w Klinice po uznanej Profesor Zofii Majewskiej (której była podopieczną), ale najpiękniejszy pozostaje fakt, że obok mądrości i wiedzy miała w sobie głęboką szlachetność.

Profesor przez całe życie kierowała się bardzo czytelnymi zasadami. Była wiarygodna, dotrzymywała tego, co jasno i wyraźnie deklarowała. Osiągnęła tak wiele na ścieżce naukowej w trudnej rzeczywistości PRL-owskiej w oparciu o własną wiedzę, pracę, umiejętności, uznanie środowiska naukowego, a przecież nigdy nie uległa panującej ideologii.

Była osobą niezwykle uczciwą i tak Ją powszechnie postrzegano. Budziła słuszny respekt i szacunek, właśnie tak jak na autorytet przystało, a autorytetem była i będzie dla wielu. Zespół Kliniki Neurologii Rozwojowej GUM łączyły z Profesorem bardzo bliskie więzi. Była wymagającym, ale też wyrozumiałym szefem, co mogła osiągnąć dzięki wniknięciu głębiej w sprawy i życie swoich pracowników na każdym szczeblu. Była osobą ciepłą, serdeczną i rodzinną. Mąż Lucjan wspierał Ją we wszystkich poczynaniach. Byli bardzo szczęśliwą parą, rodzicami dwojga dzieci. Syn Rafał jest naukowcem Politechniki Gdańskiej, córka Barbara muzykiem w Bostonie (USA) i właśnie fakt, że mieszka tak bardzo daleko, doskwierał Profesor, niezmiernie tęskniła. Swoimi radościami, tęsknotami, kłopotami dzieliła się z zespołem Kliniki jak z rodziną i podobnie była zainteresowana ich sprawami. Zawsze z troską i zaangażowaniem starała się nieść pomoc, była życzliwa ludziom, oddana małym pacjentom. Właśnie skrupulatność i pracowitość – to główne cechy, w codziennej pracy Pani Profesor. Energiczna i dokładna, starała się ogarnąć wszystkie odcinki życia Kliniki. Zwierzała się, że czasami tak dogląda wszystkiego, bo już w rodzinnym jako jedyna, najstarsza siostra pięciu braci musiała ich dopilnować i pokierować nimi, potem pomagając im przez całe swoje życie. Kiedy zmarł mąż, Profesor także zdecydowanie zapadła na zdrowiu i już nie odzyskała dawnej pogody ducha, wraz z odejściem męża części Jej ubyło. A przecież potrafiła się życiem cieszyć. Chętnie celebrowała uroczystości rodzinne, kliniczne, potrafiła rozbawić dowcipem towarzystwo, grać na fortepianie wytworzyć niepowtarzalny klimat. Kochała muzykę, pięknie grała i w Jej otoczeniu muzyka była zawsze obecna, a gdy córka Barbara obrała artystyczną drogę, Profesor była Jej najczulszym odbiorcą. Obcowanie z kulturą było dla Niej najlepszą formą odpoczynku, stąd często odwiedzała teatr, operę, bardzo dużo czytała. Lubiała literaturę piękną, poezję i pasjonowały Ją książki podróżnicze. Profesor była osobą nieustająco żądną poznania. Tak jak zawsze chciała zgłębić neurologię, tak i inne dyscypliny starała się poczuć. Ubolewała jedynie, że ponieważ medycyna wymaga bezwzględności pierwszeństwa w Jej życiu, stąd na inne pasje pozostaje mniej czasu. I nagle od nas odeszła. Tak szybko, tak niespodziewanie!

Pożegnaliśmy wybitnego neurologa, doskonałego lekarza, zasłużonego naukowca i dydaktyka, ale przede wszystkim dobrego człowieka. Tylko Ci, którzy mieli szczęście i honor poznać Ją bliżej, wiedzą jak wielką z odejściem Pani Profesor ponieśliśmy stratę.

*Ewa Pilarska
Seweryna Konieczna
Klinika Neurologii Rozwojowej
Gdański Uniwersytet Medyczny*

Małgorzata Krause Streszczenie pracy doktorskiej

Dnia 14 stycznia 2013 roku podczas posiedzenia Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu zatwierdzono nadanie tytułu doktora nauk medycznych lek. med. Małgorzacie Krause. Publiczna obrona odbyła się 8 stycznia 2013 roku. Tytuł pracy: **Symptomatologia napadów niepadaczkowych psychogennych u dzieci i młodzieży na podstawie badań wideometrii.**

Promotor: prof. dr hab. n. med. Barbara Steinborn (Katedra i Klinika Neurologii Wieku Rozwojowego, Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu, Wydział Nauk o Zdrowiu)

Recenzenci: **dr hab. n. med. Grażyna Hnatyszyn** (Oddział Neurologii Wieku Rozwojowego i Pediatrii w Szczecinie), prof. zw. dr hab. med. Wojciech Służewski (Klinika Chorób Zakaźnych i Neurologii Dziecięcej, Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu).

STRESZCZENIE:

Wstęp. Psychogenne napady niepadaczkowe (PNN) stanowią duży problem w diagnostyce różnicowej napadów padaczkowych u dzieci i młodzieży. Padaczka jest najczęstszym zespołem chorobowym rozpoznawanym w neurologii dziecięcej. Dokładna znajomość możliwości różnicowania tych schorzeń jest niezwykle pomocna dla neurologów dziecięcych w codziennej praktyce. Skutki nieprawidłowo postawionego rozpoznania są bardzo trudne do skorygowania, a konsekwencją nieprawidłowego rozpoznania jest często niepotrzebne stosowanie leków przeciwpadaczkowych, liczne interwencje pogotowia i hospitalizacje oraz następstwa psychiczne i socjalne. Dlatego wczesne postawienie prawidłowej diagnozy daje szansę na podjęcie właściwych kroków terapeutycznych. **Cel.** Celem pracy była analiza symptomatologii PNN u dzieci i młodzieży, ocena czy zależy ona od płci i wieku badanych dzieci oraz ustalenie czy współistnienie padaczki wpływa na symptomatologię napadów w badanej grupie chorych. **Materiał i metoda.** U 82 chorych w wieku od 4 do 18 lat przeprowadzono badanie wideo EEG z powodu podejrzenia PNN. Grupę tę podzielono na 2 podgrupy wiekowe, do 12 rż. i powyżej. W grupie starszej większość stanowiły dziewczęta, natomiast w młodszej grupie wiekowej nie obserwowano przewagi

płci. Średni wiek badanych wynosił 13,5 lat (4–18 lat). U wszystkich dzieci w czasie badania WEEG stymulowano wystąpienie napadu sugestią oraz u znacznej części z nich podaniem placebo. Ze względu na małe liczebności porównywanych grup (17-osobowa grupa chłopców i 25-osobowa grupa dzieci młodszych) oraz rzadkie występowanie niektórych objawów zastosowano test dokładny Fishera. Istotność statystyczną przyjęto na poziomie granicznym $p < 0,05$. **Wyniki.** Średni czas trwania napadów psychogennych wynosił średnio 6,34 minut. Występowanie padaczki w badanej grupie stwierdzono u 18 chorych, co stanowiło 21,9%. LPP otrzymywało 29 (35,4%) chorych, w wyniku przeprowadzonej diagnostyki u 11 (13,4%) z nich leki odstawiono. Analiza nie wykazała istotnych statystycznie różnic w symptomatologii napadów związanych z współwystępowaniem padaczki. Upadek prezentowali tylko chorzy bez padaczki, jednak nie jest to różnica istotna statystycznie ($p=0,06$). W przeprowadzonej analizie stwierdzono różnicę statystycznie istotną pomiędzy grupą dzieci młodszych i starszych dla częstości występowania upadku i ruchów galek ocznych. Upadek obserwowano tylko w grupie starszej u 22,8% chorych. Natomiast ruchy galek ocznych były widoczne jedynie w grupie młodszej u 12,0% dzieci. Różnicę na granicy istotności ($p=0,051$) stwierdzono dla drętwień, które podawało 15,8% dzieci z grupy starszej. W grupie dzieci młodszych nie stwierdzono tego objawu. W całej badanej grupie najczęściej występującym objawem śródnapadowym były drżenia – 38 (46,3%), drgawki – 27 (33,0%) i rzekome zaburzenia świadomości – 27 (33,0%). Drżenia i drgawki miały charakter asymetryczny i arytmiczny, pojawiały się stopniowo i miały zmienne nasilenie. **Wnioski.** W przeprowadzonych badaniach nie stwierdzono istotnego wpływu współwystępowania padaczki na symptomatologię PNN ani różnicy symptomatologii w zależności od płci, natomiast obserwowano różnicę objawów w zależności od wieku.

Podziękowania dla recenzentów

W roku 2012 niżej wymienieni Koleżanki i Koledzy wykonali recenzję prac przysłanych do Neurologii Dziecięcej. Redakcja Neurologii Dziecięcej składa im uprzejme podziękowania:

Dorota Dunin-Wąsowicz, Ewa Emich-Widera, Ewa Gajewska, Grażyna Hnatyszyn, Juliusz Huber, Ewa Jamroz, Mirosław Jasiński, Sergiusz Józwiak, Izabela Kaczmarek, Ewa Kempka-Dobra, Wojciech Kułak, Maria Mazurkiewicz-Beldzińska, Ewa Mojs, Marcin Roszkowski, Wojciech Służewski, Wojciech Sobaniec, Elżbieta Szczepanik, Dorota Talarska, Janusz Wendorff, Jadwiga Wigowska-Sowińska, Marcin Żarowski.